

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 45/2024-30

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavných sťažnostiach sťažovateľov [REDACTED]

[REDACTED] zastúpených JUDr. Andreou Vladárovou, advokátkou, Veľká okružná 17, Žilina, proti postupu Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. Nc/a/162/1995 takto

rozhodol:

- Postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. Nc/a/162/1995 **bolo porušené** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Sťažovateľom **priznáva** finančné zadostučinenie každému po **4 000 eur**, ktoré **je** Okresný súd Žilina **povinný** zaplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Okresný súd Žilina **je povinný** nahradiť sťažovateľom trovy konania **1 516,30 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnými sťažnosťami doručenými ústavnému súdu 24. júla 2023 a 4. augusta 2023 domáhajú vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez

zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. Nc/a/162/1995 (ďalej len „napadnuté konanie“). Navrhujú, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov, priznal im primerané finančné zadost'učinenie každému po 6 000 eur a náhradu trov konania.

2. Ústavné sťažnosti sťažovateľov boli uznesením č. k. I. ÚS 472/2023-7 zo 7. septembra 2023 spojené na spoločné konanie a uznesením č. k. I. ÚS 45/2024-16 z 25. januára 2024 prijaté na ďalšie konanie v celom rozsahu.

3. Z ústavných sťažností vyplýva, že okresný súd uznesením sp. zn. Nc/a/162/95 z 22. augusta 1996, ktoré nadobudlo právoplatnosť 12. septembra 1996, vo veci úschovy zložiteľa Vodné dielo Žilina a. s. Trenčín pre: [REDAKOVANÉ] a spol., príjemca neznámy, o prijatie sumy 1 983 900 Sk do úschovy ako náhrady za vyvlastnené nehnuteľnosti prijal do úschovy sumu 1 983 900 Sk zloženú na bankovom účte a zároveň žiadal banku, aby uvedenú sumu spravovala na účte s príslušnými úrokmi až do ďalšieho rozhodnutia súdu. Príjemcov vyzval, aby sa o výplatu zložených peňazí prihlásili v lehote troch rokov od právoplatnosti tohto uznesenia, a to buď písomne, alebo ústne do zápisnice. Poučil ich, že ak sa v stanovenej lehote neprihlásia, začne sa konanie o prepadnutie peňazí v prospech štátu.

4. Dňa 30. marca 1998 a 30. novembra 1999 boli okresnému súdu doručené žiadosti príjemcov o vydanie alikvotnej čiastky z úschovy.

5. Dňa 14. januára 2000 okresný súd žiadal od zložiteľa súhlas na vydanie predmetu úschovy, pričom zložiteľ 15. februára 2000 súdu oznámil, že súhlas neudeluje s odôvodnením, že vydaniu v prospech príjemcov bráni súdne konanie prebiehajúce pod sp. zn. C/173/93.

6. Okresný súd rozhodol uznesením (vyhláškou) sp. zn. Nc/a/162/95-26 zo 14. februára 2002 tak, že predmet úschovy pripadne štátu, ak sa nik neprihlási do 3 rokov od vyhlásenia tohto uznesenia.

7. Dňa 28. februára 2002 príjemcovia oznámili súdu, že zotrvávajú na svojej žiadosti podanej 30. marca 1998 a 4. marca 2002 doručili súdu odvolanie proti uzneseniu zo 14. februára 2002.

8. Dňa 4. apríla 2002 boli okresnému súdu doručené ďalšie žiadosti príjemcov o vydanie alikvotnej čiastky z úschovy. Dňa 9. apríla 2002 zložiteľ doručil okresnému súdu návrh na výplatu deponovanej sumy. Dňa 28. mája 2002 príjemcovia doručili súdu námietky proti návrhu na vydanie a 24. októbra 2002 doručili žiadosť o vydanie predmetu úschovy.

9. Dňa 29. novembra 2002 bola vec predložená Krajskému súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) na rozhodnutie o odvolaní/námietkach, ktorý ju vrátil okresnému súdu 6. marca 2003 ako predčasne predloženú.

10. Dňa 27. januára 2003 príjemcovia urgovali svoju žiadosť z októbra 2002 a 26. februára 2003 ďalší príjemcovia doručili súdu opätovnú žiadosť o vydanie predmetu úschovy. Ďalšiu urgenciu doručili 5. novembra 2003.

11. Po tom, čo bolo okresným súdom rozhodnuté vo veci sp. zn. 16C/173/93, súd požiadal 21. novembra 2003 zložiteľa o vyjadrenie k výplate deponovanej sumy. Zložiteľ sa vyjadril negatívne, keďže v tom čase ešte vec sp. zn. 16C/173/93 nebola právoplatne skončená.
12. Okresný súd uznesením z 12. januára 2004 vyzval odvolateľov na odstránenie vád a doplnenie odvolania/námietok a 12. marca 2004 opakovane požiadal zložiteľa o udelenie súhlasu k výplate deponovanej sumy, ktorý (súhlas) súdu predložil 1. apríla 2004.
13. Uznesením zo 16. mája 2004 vydaným vyšším súdnym úradníkom bol predmet úschovy vydaný v prospech príjemcov. Po podaní odvolania z 30. júna 2004 bolo predmetné uznesenie zo zákona v celom rozsahu zrušené a následne po urgencii príjemcov z 8. decembra 2004 a upozornení na prieťahy v konaní bol predmet úschovy uznesením okresného súdu vydaným sudcom 29. decembra 2004 vydaný v prospech príjemcov.
14. Po podaní odvolania 3. februára 2005 bola vec 7. marca 2005 predložená odvolaciemu súdu, ktorý spis vrátil ako predčasne predložený z dôvodu chýbajúceho plnomocenstva a ďalších vád. Okresný súd po odstránení vytýkaných nedostatkov opätovne predložil 26. januára 2006 spis krajskému súdu, ktorý uznesením sp. zn. 5Co/54/2006 z 24. augusta 2006 napadnuté uznesenie zrušil a vec vrátil okresnému súdu (z dôvodu jej nepreskúmateľnosti, resp. nedostatočného odôvodnenia). Spis bol okresnému súdu vrátený 28. augusta 2006.
15. Podaním doručeným súdu 8. októbra 2007 príjemcovia žiadali o vydanie rozhodnutia vo veci.
16. Okresný súd vyhotovil 2. novembra 2007 úradný záznam, v ktorom uviedol, že je potrebné vydanie opravného uznesenia k vyhláške zo 14. februára 2002, keďže správny dátum vydania má byť 24. november 2006, od ktorého právoplatnosti sa má počítať lehota 3 rokov na podanie žiadosti o vydanie predmetu úschovy, a opravil tiež právoplatnosť uznesenia o prijatí peňažného plnenia do úschovy.
17. Okresný súd uznesením č. k. Nc/a/162/95-262 z 8. novembra 2007 prerušil napadnuté konanie do právoplatného skončenia ním vedených konaní pod sp. zn. 12C/228/2003 a sp. zn. 16C/124/2004.
18. Proti tomuto uzneseniu bolo 22. novembra 2007 podané odvolanie a vec bola 16. januára 2008 predložená krajskému súdu. Krajský súd uznesením č. k. 7Co/11/2008-350 z 30. mája 2008 potvrdil uznesenie okresného súdu o prerušení konania. Spis bol okresnému súdu vrátený 24. júna 2008.
19. Návrhom doručeným okresnému súdu 8. októbra 2009 sa sťažovatelia ako príjemcovia domáhali prerušenia konania do právoplatného skončenia konaní vedených okresným súdom pod sp. zn. 14C/108/2009 a sp. zn. 25C/86/2009. Keďže o tomto návrhu nebolo rozhodnuté, urgovali ho 27. júna 2016 a zároveň pripojili návrh na prerušenie konania do rozhodnutia o podanom dovolaní proti rozsudku krajského súdu č. k. 7Co/229/2015-849 zo 6. apríla 2016, ktorým bola právoplatne zamietnutá žaloba vo veci vedenej pod sp. zn. 14C/108/2009.
20. Ďalší účastníci žiadali 8. júna 2016 a opakovane 11. apríla 2018 o pokračovanie v prerušenom konaní, okresný súd zostal vo veci pasívny.
21. Podaním z 10. októbra 2022 právna zástupkyňa sťažovateľov oznámila okresnému súdu, že konania vedené pod sp. zn. 14C/108/2009 a sp. zn. 25C/86/2009 sú právoplatne skončené, a požiadala súd o pokračovanie v konaní, a túto žiadosť urgovala 15. mája 2023. Poukázala

na skutočnosť, že od právoplatného skončenia súdnych konaní, ktoré boli dôvodom prerušenia napadnutého konania, uplynula značná doba. Vzhľadom na čas blížiaci sa k tridsiatim rokom od zloženia finančných prostriedkov do súdnej úschovy opakovane žiadala súd o urýchlené konanie a rozhodnutie vo veci.

22. Na základe opatrenia predsedu súdu z 19. júla 2023 bola vec náhodným spôsobom pridelená novej zákonnej sudkyni. V mesiaci august 2023 okresný súd zisťoval okruh účastníkov napadnutého konania, pripojil do spisu právoplatné dedičské rozhodnutia po zomrelých účastníkoch a uznesením z 30. októbra 2023 ustanovil jednej z príjemkýň procesného opatrovníka.

23. Uznesením č. k. 0Nc/a/162/1995-638 zo 6. novembra 2023, právoplatným 23. januára 2024, okresný súd rozhodol o pokračovaní v konaní a vydal predmet úschovy určeným príjemcom (sťažovateľom). Na základe poukazu z 29. januára 2024 na vydanie peňazí zo súdnej úschovy boli sťažovateľom vyplatené peňažné prostriedky v príslušnej sume.

24. V čase predloženia spisu ústavnému súdu bolo predmetné konanie právoplatne skončené a spis bude po jeho vrátení archivovaný.

II.

Argumentácia sťažovateľov

25. Sťažovatelia tvrdia, že postupom okresného súdu došlo v napadnutom konaní k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu ich v bode 1 označených práv. Podľa ich názoru okresný súd v ich právnej veci nekonal sústredene a efektívne a argumentujú tým, že ku dňu podania ústavných sťažností súd nerozhodol o pokračovaní v konaní, resp. nevydal rozhodnutie o vydaní finančných prostriedkov príjemcom. Uvádzajú, že si plnili všetky povinnosti uložené im súdom, nepodávali žiadne obštrukčné a nedôvodné procesné návrhy. Poukazujú na tú skutočnosť, že od právoplatného skončenia súdnych konaní, ktoré boli dôvodom prerušenia napadnutého konania, uplynula značná doba. Dĺžku trvania konania, ktorá uplynula od zloženia finančných prostriedkov do súdnej úschovy, a to 26 rokov a 11 mesiacov (ku dňu podania ústavných sťažností, pozn.), považujú za extrémnu dobu z hľadiska predmetu konania a napadnuté konanie ako celok za nezlučiteľné s imperatívom ustanoveným v čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľov

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

26. Okresný súd vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti predovšetkým poukázal na to, že napadnuté konanie bolo prerušené uznesením z 8. novembra 2007 do právoplatného skončenia iných súvisiacich konaní, v ktorých sa riešila otázka významná pre rozhodnutie súdu o vydaní predmetu úschovy. K prerušeniu konania, ktoré trvalo až do 23. januára 2024, došlo z dôvodu sporného vlastníctva vyvlastňovanej nehnuteľnosti, a tak nebolo zrejmé, komu je súd oprávnený vyplatiť náhradu za vyvlastnenie. Súdu boli doručené aj ďalšie návrhy na prerušenie konania, o ktorých nebolo rozhodnuté. Aj keď súvisiace konania boli právoplatne skončené, čím odpadla prekážka, pre ktorú bolo predmetné konanie prerušené, súd rozhodol o pokračovaní v konaní až uznesením

zo 6. novembra 2023. V nadväznosti na to okresný súd uznal, že neefektívnosť postupu súdu nie je založená na racionálnych dôvodoch. V závere konštatoval, že „*nie dostatočne efektívny a koncentrovaný postup súdu mal dopad na ústavou garantované právo procesných strán na prejednanie veci v primeranej lehote a bez zbytočných prietahov*“, a vzhľadom na to označil podané ústavné sťažnosti za dôvodné.

27. Zákonná sudkyňa vo svojom stanovisku, ktoré je súčasťou vyjadrenia k ústavnej sťažnosti, uviedla, že nie je v jej kompetencii posudzovať, či v konaní došlo k prietahom do okamihu, keď jej bola vec pridelená (do 19. júla 2023). Následne bolo podľa jej názoru vo veci konané plynulo, bez prietahov, pričom vzhľadom na množstvo úmrtí medzi účastníkmi a potrebu zisťovania ich právnych nástupcov nebolo možné vec vybaviť v kratšom časovom úseku. Zdôraznila, že vo veci je už právoplatne rozhodnuté, peňažné prostriedky boli vyplatené určeným príjmom a o zložitosti veci svedčí aj fakt, že samotné uznesenie zo 6. novembra 2023 bolo doručované 47 subjektom.

III.2. Replika sťažovateľov:

28. Ústavný súd nezaslal vyjadrenie okresného súdu na repliku sťažovateľom, keďže ústavné sťažnosti, na vec sa vzťahujúci súdny spis a informácie o priebehu konania uvedené vo vyjadrení okresného súdu sú nesporné a ústavný súd ich považoval za dostatočné z hľadiska ich relevancie pre rozhodnutie o týchto sťažnostiach.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

29. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnými sťažnosťou, so súdnymi spisom vzťahujúcim sa na predmetné konanie a so stanoviskom okresného súdu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci, a preto pristúpil k posúdeniu veci samej.

30. Podstatu ústavných sťažností sťažovateľov tvorí námietka, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní, ktoré nie je ani po viac ako 27 rokoch od jeho začatia právoplatne skončené (ku dňu podania ústavných sťažností ústavnému súdu, pozn.), došlo k vzniku zbytočných prietahov takej intenzity, ktoré odôvodňujú vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a ich práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

31. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

32. Pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie už označených práv ústavný súd vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva

na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci sa právna neistota osoby neodstráni. Ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (v primeranej lehote) je naplnené až právoplatným rozhodnutím všeobecného súdu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty týkajúcej sa svojich práv (pozri napr. II. ÚS 26/95, I. ÚS 47/96, II. ÚS 22/96, II. ÚS 48/96, I. ÚS 55/97, I. ÚS 57/97, I. ÚS 92/97 a I. ÚS 10/98).

33. Ústavný súd teda akcentuje, že pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej konštantnej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ (I. ÚS 24/03, II. ÚS 66/03, IV. ÚS 15/03), pričom „tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným rozhodnutím“ (III. ÚS 127/03). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

34. Pred samotným posúdením dôvodnosti ústavnej sťažnosti ústavný súd považuje za potrebné vysporiadať sa so skutočnosťou, že jediným pôvodným účastníkom konania o úschove je sťažovateľ [REDAKOVANÉ]. Ústavný súd zistil, že u ostatných sťažovateľov došlo k procesnoprávnemu nástupníctvu (sukcesii), teda k zmene doterajšieho subjektu konania na strane príjemcu, a to na základe univerzálnej sukcesie v roku 2006 ([REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] ako právni nástupcovia [REDAKOVANÉ]), resp. 2008 ([REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] ako právne nástupkyne [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ]). Univerzálna sukcesia v danom čase (za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku) automaticky vyvolávala procesnoprávne nástupníctvo. Uvedená skutočnosť má podľa názoru ústavného súdu zásadný význam na vymedzenie obdobia, ktoré podlieha posúdeniu namietanej protiústavnosti konania okresného súdu. V dôsledku procesnoprávneho nástupníctva do už existujúceho procesnoprávneho vzťahu ústavný súd nemá pochybnosť o tom, že i títo sťažovatelia ako univerzálni sukcesori môžu relevantne namietat porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru aj pre štádium konania, ktoré predchádzalo zmene subjektu konania v súvislosti s procesným nástupníctvom v rámci dedičského konania (m. m. I. ÚS 52/2001, IV. ÚS 16/05, III. ÚS 511/2014, III. ÚS 309/2015).

35. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou EŠLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02).

36. Z judikatúry ústavného súdu však vyplýva tiež to, že v prípade extrémnych prietáhov (prietáhy, ktoré možno počítať v desiatkach rokov) už uvedené faktory strácajú význam, pretože ani právne či skutkovo najnáročnejšie spory nesmú trvať takú dlhú dobu, ktorá už predstavuje podstatnú časť ľudského života. Ústavný súd už mnohokrát vyslovil, že „oneskorená spravodlivosť je odmietnutou spravodlivosťou“ (pozri nález sp. zn. II. ÚS 17/2019, bod 32 a tam citované rozhodnutia) a že dĺžka

konania počítaná v desiatkach rokov je z ústavnoprávneho hľadiska neakceptovateľná a už sama osebe je spôsobilým dôvodom na vyslovenie porušenia základného práva účastníka takého konania na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (napr. I. ÚS 52/01, I. ÚS 582/2015, III. ÚS 169/2017, II. ÚS 17/2019).

37. Európsky súd pre ľudské práva v obdobných prípadoch konštatoval, že vo výnimočných prípadoch môže byť príliš dlhé trvanie súdneho konania považované za zásah do práva na prístup k súdu a neodôvodnená absencia konečného rozhodnutia počas obzvlášť dlhého obdobia môže predstavovať až odmietnutie spravodlivosti (rozsudok vo veci Vassilios Athanasiou a ďalší proti Grécku z 21. 12. 2010, č. 50973/08, bod 52).

38. V súvislosti s ústavným prieskumom postupu okresného súdu v napadnutom konaní ústavný súd z obsahu ústavnej sťažnosti a vyžiadaného spisového materiálu zistil, že konanie v uvedenej veci začalo prijatím sumy 1 983 900 Sk do úschovy uznesením sp. zn. Nc/a/162/95 z 22. augusta 1996, pričom v čase prerokovania ústavných sťažností bolo v napadnutom konaní meritórne rozhodnuté uznesením zo 6. novembra 2023, právoplatným 23. januára 2024. Predmetnú dĺžku konania je možné považovať (i pri zohľadnení, že konanie bolo od roku 2008 do roku 2023 prerušené) už *prima facie* za extrémnu a za absolútne ústavne neakceptovateľnú a neospravedliteľnú (neobhájitelnú) a sama osebe je dôvodom na vyslovenie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, a to bez potreby bližšieho skúmania konkrétneho priebehu konania. Napriek tomu ústavný súd poukazuje na to, že k predĺženiu konania prispel samotný okresný súd už i v období pred prerušením napadnutého konania okrem iného tým, že jeho uznesenie z 29. decembra 2004, ktorým bol predmet úschovy vydaný v prospech príjemcov, krajský súd uznesením sp. zn. 5Co/54/2006 z 24. augusta 2006 zrušil a vec vrátil okresnému súdu pre jeho nepreskúmateľnosť a nedostatočné odôvodnenie. Krajský súd ešte predtým vrátil spis okresnému súdu ako predčasne predložený z dôvodu viacerých nedostatkov, po ktorých odstránení mu bol spis opätovne predložený, a došlo tak k predĺženiu konania o približne jeden rok. Rovnako ani po odpadnutí prekážky prerušenia napadnutého konania okresný súd takmer rok nekonal. Uvedené svedčí predovšetkým o neefektívnom a nesústredenom postupe okresného súdu, ako aj o jeho výslovnej nečinnosti.

39. Vzhľadom na extrémnu dĺžku napadnutého konania ústavný súd nepovažoval za potrebné hodnotiť ani tri východiskové kritériá pre posúdenie toho, či v danom prípade došlo k porušeniu čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, teda zložitost' veci, správanie účastníka konania a postup súdu.

40. Ústavný súd pripomína, že personálne obsadenie súdu, jeho organizácia či vysoký počet vecí v príslušnom oddelení nie sú dôvodmi, pre ktoré by malo byť ospravedlnené, tolerované a ústavne udržateľné porušovanie základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Nad rámec poznamenáva, že je táto okolnosť z individuálneho hľadiska, teda z hľadiska osoby zákonného sudcu, pochopiteľne ospravedliteľná, avšak z hľadiska celkovej zodpovednosti všeobecného súdu za plynulosť konania v posudzovanej veci ju zohľadniť nemožno.

41. Ústavný súd na základe vykonaného posúdenia dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k vzniku zbytočných prietáhov, a tým k porušeniu základného práva

sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a ich práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku rozhodnutia).

V.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadost'učinenia

42. V súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

43. Vzhľadom na skutočnosť, že ústavný súd síce v napadnutom súdnom konaní zistil porušenie označených práv sťažovateľov, avšak napadnuté konanie bolo v čase rozhodovania ústavného súdu právoplatne skončené, návrhu sťažovateľov, aby prikázal okresnému súde konať vo veci bez zbytočných prietáhov, nevyhovelo (bod 4 výroku nálezu).

44. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

45. Sťažovatelia v ústavných sťažnostiach žiadajú priznať od okresného súdu primerané finančné zadost'učinenie každý po 6 000 eur vzhľadom na dlhodobý stav právnej neistoty. Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Pri určení primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

46. Vzhľadom na konštatované zbytočné prietahy, neefektívny postup okresného súdu, berúc do úvahy extrémnu dĺžku napadnutého konania a všetky okolnosti daného prípadu, ústavný súd, majúci na pamäti to, že účelom priznania primeraného finančného zadost'učinenia je len zmiernenie ujmy pociťovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, považoval priznanie 4 000 eur každému zo sťažovateľov za primerané finančné zadost'učinenie (bod 2 výroku nálezu) a vo zvyšnej časti ich návrhu nevyhovelo (bod 4 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

47. Ústavný súd priznal sťažovateľom (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 1 516,30 eur (bod 3 výroku nálezu).

48. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľov ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení platnom v relevantnom období [(ďalej len „vyhláška“); § 11 ods. 3, § 13 ods. 2 a 3, § 13a, § 16 ods. 3, § 18 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 je 208,67 eur a hodnota režijného paušálu

je 12,52 eur. Právna zástupkyňa zastupovala súčasne piatich sťažovateľov, preto sa tarifná odmena pri zastupovaní každého zo sťažovateľov znižuje o 50 %, a keďže došlo k spojeniu dvoch vecí, zároveň sa zvyšuje o tretinu. Základná sadzba tarifnej odmeny teda predstavuje sumu 139,11 eur a spolu s režijným paušálom sumu 151,63 eur. Sťažovateľom vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2023 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavných sťažností), čo pri piatich sťažovateľoch celkovo predstavuje sumu 1 516,30 eur.

49. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

50. Podľa čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 23. mája 2024

Miloš Mad'ar
predseda senátu